

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/142396,Dodatek-prasowy-w-100-rocznice-III-powstania-slaskiego.html>
27.02.2026, 06:12

Dodatek prasowy w 100. rocznicę III powstania śląskiego

26 kwietnia 2021 r. dodatek specjalny został dołączony do 19 tytułów prasowych wchodzących w skład grupy medialnej „Polska Press Grupa”.

26.04.2021

26 kwietnia 2021 r. ukazał się dodatek prasowy Instytutu Pamięci Narodowej poświęcony wydarzeniom 1921 r. na Górnym Śląsku, a zwłaszcza plebiscytowi górnośląskiemu i III powstaniu śląskiemu. Na dodatek składa się 11 artykułów opisujących różne aspekty tych wydarzeń oraz przewodnik powstańczy i kalendarium. Autorami tekstów są pracownicy katowickiego oddziału IPN oraz badacze z innych ośrodków zajmujący się tematyką górnośląską. Dodatek jest bogato ilustrowany reprodukcjami zdjęć oraz artefaktów z epoki.

Dodatek został dołączony do tytułów prasowych wchodzących w skład grupy medialnej „Polska Press Grupa”: Dziennik Zachodni, Gazeta Krakowska, Głos Wielkopolski, Gazeta Wrocławska, Dziennik Polski, Dziennik Bałtycki, Dziennik Łódzki, Kurier Lubelski, Polska Metropolia Warszawska, Echo Dnia, Gazeta Lubuska, Gazeta Pomorska, Nowa Trybuna Opolska, Nowości Dziennik Toruński, Kurier Poranny, Nowiny, Głos Dziennik Pomorza, Express Ilustrowany, Express Bydgoski.

Spis treści:

- dr Andrzej Sznajder – Wszyscy i wszystko dla Górnego Śląska (Wstęp).
- dr Maciej Fic – Między Paryżem a Londynem.
- prof. Ryszard Kaczmarek – Plebiscyty w powersalskiej Europie.
- Angelika Blinda – Plebiscyt górnośląski 20 III 1921 – przebieg głosowania i wyniki.
- Renata Skoczek – Koncepcje podziału Górnego Śląska po plebiscycie.
- Michał Miwa-Młot Wybuch powstania – pierwsze walki zwycięskie dla polskiej strony.
- Adam Kurus – Grupa Destrukcyjna Wawelberga.
- Zbigniew Gołasz – Siły polskie w czasie III powstania. Liczebność, struktura, przywódcy.
- dr hab. Grzegorz Bębniak – Selbstschutz Oberschlesien – siły niemieckie podczas III powstania.
- Zbigniew Gołasz – Góra św. Anny i Kędzierzyn – największe bitwy.
- dr hab. Maciej Fic, prof. UŚ – Druga Irlandia? Od rozejmu do podziału regionu.
- Ryszard Mozgol – Światowa prasa o Górnym Śląsku.

Wszyscy i wszystko dla Górnego Śląska - tak właśnie brzmiało hasło Tygodnia Górnośląskiego organizowanego przez Centralny Komitet Plebiscytowy w Warszawie na przełomie grudnia 1920 r. i stycznia 1921 r. Podobne wydarzenia organizowane siłami dziesiątków lokalnych śląskich komitetów odbywały się w tym czasie w całej Polsce. Były one pomyślane jako wsparcie polskiego społeczeństwa dla Górnoślązaków starających się o połączenie Górnego Śląska z Polską. „Pragniemy przyłączenia do Polski Górnego Śląska, lecz dla nas Ślązacy nie są tylko dodatkiem do węgla, dla nas są oni braćmi z krwi i kości, braćmi, którzy już dwukrotnie w ostatnich dwóch latach za swą polskość krew przelewali, którzy na pomoc naszą zasługują” – pisał Wojciech Trąmpczyński, marszałek Sejmu Rzeczypospolitej, w odezwie wzywającej rodaków do aktywnego udziału w imprezie. Zainteresowanie „sprawą górnośląską” w odradzającej się Rzeczypospolitej

było żywe już od 1919 r., a w następnych latach wzmagало się. Śląskie komitety powstawały żywiłowo już w czasie I powstania śląskiego. Prowadziły z dużymi sukcesami zbiórki pieniężne na potrzeby Śląska. W późniejszym okresie popularyzowały wiedzę o Śląsku w trakcie wieców, prelekcji, w prasie, w dziesiątkach apeli i odezw do społeczeństwa. W okresie przed plebiscytem w całym kraju Komitet Zjednoczenia Górnego Śląska z Rzeczpospolitą Polską – koordynujący działalność lokalnych komitetów śląskich – zdobywał fundusze zarówno na pomoc uchodźcom z Górnego Śląska, na popularyzowanie sprawy śląskiej w Polsce, jak i na wsparcie kampanii propagandowej na samym Śląsku. Poprzez kwesty publiczne, samoopodatkowanie się społeczeństwa zdołano zebrać ponad 142 mln marek polskich. Wybuch III powstania śląskiego w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. wywołał niemal od razu w całym kraju falę wieców poparcia – od Białegostoku, Będzina, Bochni, Brześcia, Ciechanowa, Częstochowy, Dobrzynia przez Grójec, Krzemienic, Mińsk Mazowiecki, Lwów, Łęczycę, Łomżę, Łódź aż po Poznań, Poddębice, Pułtusk, Radom, Węgrów, Zawiercie. Już 3 maja mieszkańcy Warszawy wiecowali przed poselstwami państw Ententy. W Krakowie uczestnicy manifestacji oświadczyli, że „cała ludność polska jest gotowa stanąć do pomocy powstańcom górnośląskim”. Studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego i AGH 4 maja zadeklarowali, że w każdej chwili są gotowi wstąpić w szeregi górnośląskie. Z kolei studenci uczelni warszawskich na wiecu 6 maja wyrażali powstańcom śląskim „hołd najgłębszy” i „wdzięczność najszczerzą i wiarę niezachwianą, że posiew ich krwi nie zostanie stracony”. Na wiecu w samej tylko Dąbrowie Górniczej 8 maja zgromadziło się około 40 tysięcy osób, a w ogłoszonej tam rezolucji domagano się „natychmiastowego zwołania sejmu, szybkiego i stanowczego czynu, natychmiastowego i jak najenergiczniejszego, nawet zbrojną ręką, odparcia wszelkich zakusów krzyżackich i niecných zdradzieckich knowań”. Od tamtych wydarzeń – trzech kolejnych powstań śląskich i plebiscytu, a w konsekwencji połączenia się części Górnego Śląska z Rzeczpospolitą – mija właśnie 100 lat. Przypominamy o nich po raz kolejny na łamach ogólnopolskiej prasy codziennej, wyrażając tym samym przekonanie, że „sprawa górnośląska” nadal należy do istoty spraw polskich.

Andrzej Sznajder

dyrektor Oddziału IPN w Katowicach

Polecamy:

- [Dodatek prasowy „I Powstanie Śląskie 1919 roku”](#)
- [II Powstanie Śląskie 1920 roku – dodatek do tytułów prasowych grupy medialnej „Polska Press Grupa” – 10 sierpnia 2020](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Do pobrania

100-lecie

Powstania
Śląskie

1919
1920
1921
2021

26 kwietnia 2021

Gazeta Krakowska

Gazeta

Dziennik Bałtycki

Kurier

POLSKA

Kurier Poranny

nowiny

Dodatek prasowy w 100. rocznicę III powstanie śląskiego

Pliki do pobrania

[Dodatek prasowy w 100. rocznicę III powstania śląskiego. \(pdf, 7.98 MB\)](#)